

مقوله «سیاست خارجی» و «مسائل دفاعی - امنیتی» سهم بسیار بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند تا جایی که می‌توان ثقل برنامه چهارم را روی این دو موضوع قرار داد. همچنان‌که در برنامه چهارم، دست‌کم ۶ ماده به چگونگی تعامل ایران با کشورهای اسلامی و غیر آن پرداخته و حدود ۷ ماده نیز درباره سامانه دفاعی کشور است. همچنین در برنامه چهارم به موضوع بسیار با اهمیت کسب مقام اول توسعه همه‌جانبه ایران در منطقه (آسیای جنوب غربی) به هیچ‌وجه اشاره نشده است و تنها در ماده ۲۰ به موضوع ارتقای جایگاه جهانی ایران توجه شده است. در مباحث و سیاست‌های دفاعی - امنیتی برنامه چهارم، به موضوع با اهمیت «بازدارندگی همه‌جانبه» عنایت نشده است؛ همچنان‌که موضوعات با اهمیتی در سند چشم‌انداز همانند: حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها، استقلال، پیوستگی مردم با حکومت، رضایت‌مندی آن‌ها و مفتخر به ایرانی بودن مغفول واقع شده است. کلی‌گویی موجود در سند چشم‌انداز در برنامه چهارم نیز به چشم می‌خورد و تقریباً به استثنای مباحث سیاست خارجی و سیاست دفاعی، بقیه مؤلفه‌های سیاسی کمتر با شاخص‌های مناسب و کمی تعریف عملیاتی شده‌اند؛ همچنان‌که منتقدین بر این باورند که هم سند چشم‌انداز و هم برنامه چهارساله فاقد تبیین راهبردهای صنعتی، اقتصادی و جهت‌گیری‌های لازم است.

همچنین برخی مؤلفه‌های سیاسی در برنامه چهارم آمده است که بدین قرارند: الف) وحدت و هویت ملی (مواد ۵ - ۱۵ - ۱۹ - ۲۰). ب) فرهنگ و تمدن و هنر ایرانی و زبان فارسی (ماده ۵). ج) مقابله با تهاجم فرهنگی (ماده ۸). د) نقش بسیج و نیروهای دفاع مردمی (ماده ۲۵).

با توجه به عدم هماهنگی و تطابق کامل کلیت برنامه چهارم توسعه با سند چشم‌انداز، به‌ویژه در بخش‌های اقتصادی، این باور وجود دارد که چون برنامه چهارم توسعه توسط دولت و مجلس به صورت شتابان تصویب شد، دارای ایرادات و ناهماهنگی‌هایی با سند چشم‌انداز است و ایرادات فراوان شورای نگهبان به برنامه چهارم از دلایل صحت این مدعا است.

ضعف در وحدت نظر و عمل در نظام اجرایی و مقننه نسبت به چشم‌انداز و عملیاتی کردن برنامه سند چشم‌انداز، یکی از مهم‌ترین چالش‌های اجرای این سند